

Heemkundige Kring Dr. Croquet - Walem

MAGAZINE 56 - Baron Joseph Coppens

Driemaandelijkse uitgave : januari-februari-maart 2020

Colofon

**Dit magazine is een uitgave van
vzw Heemkundige Kring
Dr. Croquet Walem**

**Maatschappelijke zetel:
Kloosterstraat 76
B-2800 Walem**

**www.heemkundewalem.be
info@heemkundewalem.be**

**U kan lid worden door
overschrijving van
12 euro op rekening nr.:
BE23 7512 0773 0691
dan krijgt u de volgende nummers
van ons tijdschrift in uw bus.**

**Redactie en medewerkers
van dit nummer:**

**Hugo Rom
Staf Daems
Karel Caelen
Albert Verbiest
Walter Marivoet
Lucas Van de Leur
Tom Van Buggenhout
Boudewijn Ceulemans**

**Foto voorpagina:
Baron Joseph Coppens
d'Eeckenbrugge, burgemeester
van Walem van 1900 tot 1940.**

Onze ereleden

Balzarini Jan-Delwiche J.	Morrens Paul
Bellon Bert-Loiselle Martine	Nauwelaerts Eugeen
Belmans Wilfried	Nuyts Dirk
Bergé Jan	Peeters Katrien (Apotheek-Walem)
Bruynseels Marc	Peeters Henri
Caelen Karel	Poot Jaak-Janssens Lea
Carpentier Christiane	Rahier Rombaut
Ceulemans Boudewijn	Resseler Alex
Coeckelbergh Willy	Resseler Willy
Daems Rik	Rom Hugo
De Belder Karel	Rijmenams Frans
De Coster Joan	Steensels Danny-Van Malderen Sabine
De Greve Frans	Vaes Karel
De Groef Gerard	Van Buggenhout Tom-Veys Ann
De Laet Pieter	Van de brul Dirk (Bouwwerken),
De Waerhert Paula,	Van Genechten Gaby
De Win-Van Reeth	Van Lint Jean-Van den Heuvel Inge
Dox-Vercammen	Van Look Juliette
Duquene S.-Van Buggenhout C.	Van Malderen Stefaan
Gebr. Peeters BVBA(Schrijnwerkerij)	Vandamme Ricardo
Gijsemans Jan	Vander Kuylen Bart (Dierenarts)
Gilon Els (Haarstudio Ellix)	Vansant Elza
Groep Gilon BVBA	Verbeeck Ludo
Hendrickx Willy	Vercammen Fons (AXA Bank)
Honsia Clara	Verlinden Jan
Huysmans Florentine	Wouters Gerald (Aannemer)
Janssens Pieter	
Laurent Olivier	
Dokter Liekens Jo	
Maes Bob-Van Buggenhout Agnes	
Mariën Maria	
Marivoet Chantal	
Marivoet Herman	
Marivoet Martin	
Marivoet Walter-van Berckelaer Liz	
Merckx Eddy-Tanghe Annabel	
Michiels Frank	

EDITORIAAL

"Waelhem" in de winter

Al meerdere malen verwezen we naar het internet als verkwikkende bron voor nieuw heemkundig materiaal. Zo vonden we onderstaande foto op een Duitse online veiling. De naam van het schip wordt je in stereo toegeschreeuwd. Een schip dat is vastgelopen in het ijs en in de verse sneeuw, ligt aangemeerd met meerdere touwen en de ankers zijn neergelaten. Het wacht mogelijk op iets van dooi. Maar de zwart-wit foto suggereert een diep grijze lucht: het zal nóg sneeuwen.

Het is "putteke" winter. Een winter die misschien weldra alleen nog in de herinneringen zal bestaan, wanneer ik dit schrijf -eind februari- beleven we de eerste ietwat koude winterdagen van het hele seizoen. Winters worden schaars in tijden van klimaatverandering.

Uiteraard brengt de foto meerdere vragen mee. Was de schipper afkomstig uit ons dorp? Was het zijn de achternaam? Noemde hij zijn schip naar het dorp van zijn jeugd? Of had hij er ooit een lief? Of was de eigenaar een reder met meerdere schepen en werden de andere "Boom", "Rumst", "Duffel" en "Lier" genoemd (Sint-Katelijne-Waver was te lang voor op de boeg)? Of was het geen Belgische maar een Duitse binnenschipper, die zijn boot noemde naar de plaats waar hij gevochten had en gekwetst was geraakt?

De foto geeft zijn geheim niet prijs, en ook de bomen zwijgen, rillend, wachtend op een nieuwe lente.

Nog geen lente maar al wel een nieuw werkjaar voor ons. Een plechtig statieportret van een voorname heer siert de cover van het eerste tijdschrift van 2020. De familie Coppens d'Eeckenbrugge zijn het onderwerp van het grote artikel van dit tijdschrift. Het verhaal brengt ons op vele plaatsen, maar uiteindelijk ook in Battenbroek.

In een tweede artikel leren we Florus kennen, te vondeling gelegd in Roosendael, zijn levensverhaal wordt helemaal uit de doeken gedaan. Dat Roosendael altijd al een grensgeval was wordt nog maar eens duidelijk.

We zijn heel blij dat Albert Verbiest nog eens heel ver in zijn herinneringen heeft gekeken tot helemaal in de jaren dertig, en dat hij ons vertelt over de cremerie in de Zandstraat.

In 1900 schreven ze de gazetten ook al vol, en de zaken die over Walem gingen hebben we voor u uitgelezen.

Tenslotte brengen we ook een weergave uit het dagboek van Julius Schödensack een Duitse soldaat die in 1914 in Walem gevochten heeft. Zijn dagboek werd recent uitgegeven. Wanneer je zijn teksten leest, herken je het dorp, maar een Duitse auteur heeft soms een heel ander perspectief op de gebeurtenissen. En het mag niet verbazen, eigenlijk hielden zij ook niet van oorlog en vechten...

Veel leesplezier !

Theodoor en Joseph Coppens

Ieder Waleenaar kent wellicht de Baron Coppenslaan, de verbindingsstraat tussen de Koning Albertstraat en Battenbroek. Deze straatnaam kwam er als eerbetoon aan één van de weldoeners van onze Walemse gemeente: Baron Joseph Coppens d'Eeckenbrugge. Net als zijn vader Théodore was hij gedurende heruime tijd burgemeester van Walem. Wij geven u hier de gelegenheid om deze familie beter te leren kennen.

De familie Coppens d'Eeckenbrugge

Het huis Coppens was al vóór 1495 in Gent gevestigd. Gilles Coppens XIIIe was er schepen van de Keure⁽¹⁾.

In 1766 verleende keizerin Maria-Theresia de titel baron aan Charles-Ferdinand de Coppens, heer van Eeckenbrugge, een heerschap⁽²⁾ gelegen in de streek van Woumen, bij Diksmuide.

Deze Charles-Ferdinand (1727-1774) was gehuwd met Marie-Thérèse Melyn (1729-1774), en ze hadden samen drie zonen: Louis (1760-1833), Emmanuel (1769-1820) en Arnould (1771-1805).

De oudste zoon Louis Joseph Norbert Benoît Coppens d'Eeckenbrugge (Gent, 16 juli 1760 - Namen, 12 december 1833), voormalig heer van Eeckenbrugge, werd op 14 april 1816 benoemd in de Ridderschap⁽³⁾ van Oost-Vlaanderen onder het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden en opgenomen in de erfelijke adel.

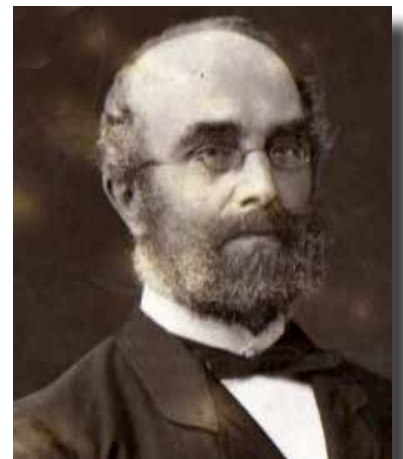
Hij weigerde deze benoeming in 1818, waardoor ze werd geannuleerd. Op 13 augustus 1823 aanvaardde hij alsnog de erkenning, ditmaal vergezeld van de titel baron, overdraagbaar bij eerstgeboorte. Hij trouwde in Gent in 1788 met Marie-Anne de Norman (1762-1821) en hertrouwde in 1822 in Rochefort met Marie-Jeanne Poncelet (1793-1857). Uit het eerste huwelijk sproten zes kinderen.

De oudste zoon hiervan: Emmanuel Coppens d'Eeckenbrugge (Aalst, 21 juli 1792 - Humain, 9 april 1867) trouwde in 1822 met Julienne Poncelet (1795-1879). Hij werd lid van de Ridderschap en van de Provinciale Staten van Luxemburg, als ook Belgisch senator. Ze hadden acht kinderen. Zij woonden op het kasteel van Humain, thans in het bezit van Prinses Lea van België.

Eèn van zijn zonen was onze burgemeester **Théodore Charles Marie Coppens d'Eeckenbrugge**. Hij was burgemeester van Walem van 1884 tot 1896. Hij verkreeg in 1870 de titel baron voor zichzelf en alle afstammelingen, met uitzondering van zijn broer Paul die jezuïet was, verkregen al zijn broers dezelfde gunst. Théodore trouwde in 1850 met Sophie de Gruyters (1823-1851) en hertrouwde in 1859 met **Marie-Françoise Caroline Suzette van Ravestyn** (1832-1900).

Het familiewapen.

Baron Theodoor Coppens d'Eeckenbrugge

Marie-Françoise Caroline van Ravestyn

d'Eeckenbrugge

De jongste zoon van Théodoor, genaamd **Joseph Marie Emmanuel Alixe Coppens d'Eeckenbrugge** (1870-1953) die getrouwd was met **Gravin Marie - Valentine Bouchelet de Beaurain** (1866-1941) was onze burgemeester van 1900 tot 1940.

Baron Theodoor Coppens d'Eeckenbrugge.

Vader, Emmanuel-François, senator in de Belgische Senaat van 1839 tot 1848 en moeder Marie-Jeanne Poncelet woonden op het kasteel van Humain. Humain is een deelgemeente van de stad Marche-en-Famenne in de provincie Luxemburg. Theodoor werd aldaar op 9 augustus 1828 geboren.

Het kasteel werd in 1756 gebouwd door Charles-Antoine de Rossius en kwam later in handen van verschillende eigenaars, waaronder eerst de familie Poncelet en vervolgens Baron Coppens.

In de tweede wereldoorlog diende het als schuilkamer voor de dorpelingen. Tijdens het Ardennen offensief werd het kasteel met kerstnacht in brand gestoken.

Het werd later in de oorspronkelijke stijl gerestaureerd, en in de jaren 90 diende het zelfs als decor voor een film van Maigret.

Het kasteel van Humain, het geboortehuis van Theodoor Coppens

Theodoor huwde in 1850 met Sophie de Gruyters die, nauwelijks 4 dagen na de geboorte van hun dochter Aline-Marie-Antoinette, op 28 jarige leeftijd overleed.

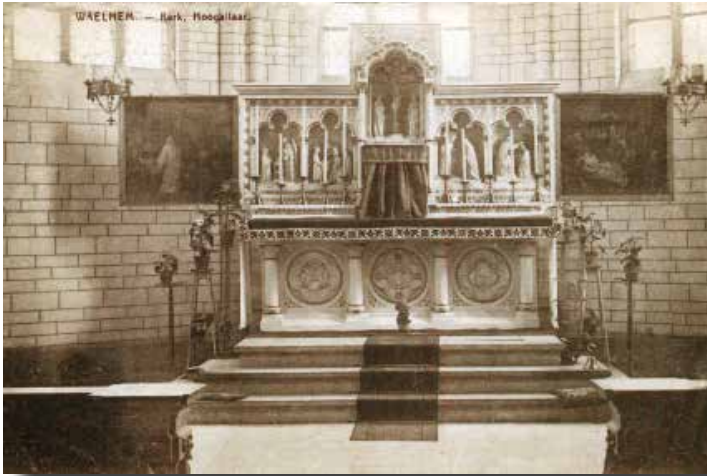
Hij trad opnieuw in het huwelijk met Françoise van Ravestyn op 23 augustus 1859. Zij hadden samen 9 kinderen.

Wanneer het echtpaar juist het kasteel in Battenbroek is gaan bewonen weten we niet precies, maar het is wel zo dat de ouders van Françoise, Louis-Jean-Baptiste van Ravestyn en Thérèse van Lidth de Jeude het kasteel kochten van de schoonzoon van Hieronymus Vermijlen uit Antwerpen. Hieronymus had rond 1830 het oude kasteel laten afbreken en het nieuw was maar net klaar toen zijn schoonzoon het verkocht. Louis van Ravestyn, overleed in Battenbroek op 15 november 1833.

In een akte van notaris Van Meerbeeck is terug te vinden dat op 4 november 1869 het echtpaar Coppens - van Ravestyn de molen van Battenbroek koopt van de rentenierster Marie Caroline De Knijf uit Sint-Katelijne-Waver, die de molen had verkregen door erfenis.

Later, bij het overlijden van Theodoor, erfden de weduwe en zijn kinderen de molen die ze dan op hun beurt, op 29 maart 1897, doorverkochten aan Petrus Franciscus Hofmans (akte notaris Beulens), een landbouwer uit Rumst.

In 1874 schonken Theodoor en zijn echtgenote een nieuw altaar ter ere van het Heilig Hart aan de kerk van Walem. Het nieuwe altaar verving zo het vroegere altaar van Sint Sebastiaan.

Het altaar in de kerk van Walem, geschonken door het echtpaar Coppens - van Ravestyn

Hierop prijken de wapenschilden van de familie Coppens en de familie van Ravestyn.

Deze schoorsteenmantel en de gedenkplaat zijn nog steeds aanwezig in het oude gemeentehuis dat nu dienst doet als dorps huis.

In datzelfde jaar 1891 schonk het echtpaar ook nog een prachtige luchter voor de kerk.

Onder het bestuur van burgemeester Theodoor Coppens werd in 1889 de oude school volledig vernieuwd. Een herdenkingsplaat die herinnerde aan de oprichting van deze school in 1829 en de latere werkzaamheden van 1849 waardoor het gebouw een bovenverdieping kreeg, werd toen onthuld.

In 1891 na de renovatiewerken van het gemeentehuis liet de baron in de raadszaal een schouw metselen.

De gedenksteen met de familiewapens zoals hij nu nog steeds te zien is op de eerste verdieping in het dorps huis van Walem.

Baron Joseph Coppens d'Eeckenbrugge.

Baron Joseph Coppens d'Eeckenbrugge

Joseph werd geboren op het kasteel van Battenbroek op 24 september 1870 en is daar ook overleden op 2 juni 1953.

Hij huwde op 7 mei 1903 te Vendegies-au-Bois een dorp in Noord-Frankrijk met Gravin Marie Valentine Bouchelet de Beaurin, aldaar geboren op 19 oktober 1866.

Zij overleed op het kasteel van Battenbroek op 13 augustus 1941

Joseph was burgemeester van Walem van 1900 tot 1939. Onder zijn bestuur werden heel wat nuttige (openbare) werken uitgevoerd.

In 1911 liet hij de kerk, die niet meer in optimale staat was, herbouwen. Het schip werd volledig afgebroken en heropgebouwd. Alleen de toren en de beide zijbeuken bleven behouden.

*Gravin Marie-Valentine
Bouchelet de Beurain*

In 1937 werd met de milde steun van de baron een kapel ter ere van Onze-Lieve-Vrouw opgericht aan de driehoek van de toenmalige Broekstraat-Mechelsestraat.

Hij liet op eigen kosten een kiezelweg aanleggen in de Battenbroekstraat.

Alle zijstraten van Walem, die tot dan toe zandwegen waren, liet hij verharderen met het 'afval' dat overbleef bij het aanleggen van de staatsbaan.

*De kapel in Battenbroek
ter ere van Onze-Lieve-
Vrouw*

Dankzij zijn goede connecties in Brussel werd de sluis van de Molenkiel hermaakt op kosten van het Ministerie van Oorlog en Landbouw. Kortom: hij zorgde ervoor dat Walem een moderner en aangener dorp werd.

Het kasteel van Battenbroek met zijn park zoals het er in de tijd van de familie Coppens d'Eeckenbrugge zal uitgezien hebben.

- (1) De stadskeure was het handvest waardoor in de middeleeuwen aan de jonge steden of nederzettingen stadsrecht werd toegekend. De keure werd verleend door de landvorst. Meestal hadden de bewoners van de nieuwe vestiging met de vorst of zijn afgevaardigden hierover reeds onderhandeld. Het nieuwe statuut werd dus gevraagd en de vorst hield rekening met de wensen van de bevolking. De keur of "core" schonk aan de stad de rechterlijke, wetgevende, fiscale en militaire autonomie indien de stad haar verplichtingen aan de vorst zou nakomen, die wel het oppergezag behield. De schepenen van de keure oefenden het dagelijkse stadsbestuur uit met alles wat daarbij komt kijken op gebied van wetgevend, rechterlijk en bestuurlijk vlak.
- (2) Een heerschappij of heerlijkheid is een bezitting van een heer waaraan bepaalde heerlijke rechten zijn verbonden. Als bestuursvorm kwamen heerlijkheden voort uit een feodale onderverdeling van het overheidsgezag in de middeleeuwen. Met de term heerlijkheid wordt dan het territorium of leen aangeduid van een landsheer, die in dit gebied de volle heerlijke rechten uitoefende.
- (3) De Ridderschap was in de Republiek der Verenigde Nederlanden het college waarin de edelen van een gewest verenigd waren. De zeven gewestelijke ridderschappen werden in 1795 (Franse bezetting van de Nederlanden) opgeheven, maar koning Willem I stelde ze in 1814 opnieuw in als openbaar lichaam. Deze werden in 1850 bij het in werking treden van de door Thorbecke opgestelde provinciewet opgeheven.

Bronnen: - A.Goetstouwers: " Vrije Aerde Battenbroeck" en " Geschiedenis der Vrijheid Walem", - Archief Heemkundige Kring Dr.Croquet - Historisch Archief Gazet van Antwerpen - Geneanet: stamboom van Yves Beneyton en Dominique van Naemen. - Wikipedia : Familie Coppens d'Eeckenbrugge. - www.Molenechos.org: de molen van Battenbroek.

In een krant van 11 juni 1903 vonden we ook nog dit leuke artikel over de inhaling van Baron Joseph Coppens en zijn echtgenote na de terugkeer van hun huwelijksreis:

Inhaling van den heer burgemeester baron Coppens en zijn edele gade Mevrouw de gravin de Beaurain, na hunne huwelijksreis te Waelhem.

Verleden Maandag was de gemeente Waelhem volop in feest. Gansch de bevolking had reeds verscheidene dagen gewedieverd om hunnen geliefden burgervader, M. baron Coppens, en zijne jeugdige levensgezellin mevrouw de gravin de Beaurain op een waardige wijze te ontvangen.

De feestcommissie, samengesteld uit de bijzonderste personen van het dorp, had dagen gewerkt en gezwoegd om eenen prachtige stoet daar te stellen. Al de inwoners, zonder onderscheid van stand en rang, hadden de handen ineen geslagen om het op een prachtig en heerlijk onthaal te vergasten. Spijtig dat het orkaanachtig weder zoo deerlijk zijne grillige rol speelde, en menig vlag of wimpel afrukte; en het door den sterke wind opgezweepte schuifzand zoo vele schade toebreacht aan de prachtige kostumen der dames, die den sierlijken stoet opluisterden.

Er waren oogenblikken dat gansch de optocht, door wolken stuifzand, onzichtbaar werd gemaakt en dat de toeschouwers zich moesten schuilen achter boomen en zijmure, om zich aan dien waren zandregen te onttrekken. Wij hebben wezens gezien die waarlijk aan schouwvegers geleken.

Dit belette echter niet dat de stoet het gansche dorp doorkruiste en het volk geen voet achteruitweek. Op verschillende plaatsen waren sierlijke eerebogen opgericht, die het edele paar in hartelijke jaarschriften welkom heetten. Geen huis, groot of klein, of het was bevlagd. Sommige woningen waren rijk versierd.

Gansch de bevolking der gemeente was te been. Meer dan vijfhonderd Mechelaren waren ter plaatse om deze feesten bij te wonen. Ook uit de naburige gemeenten waren vele nieuwsgierigen naar Waelhem gesnel, om aan de verwelkoming deel te nemen.

Wat zou het geweest zijn, zoo het weder zich gunstig hadde getoond? De gemeente ware te klein om de toegestroomde menigte plaats te verschaffen en niettegenstaande dit alles was de toeloop nog overgroot. Hebben wij gezegd dat de versiering algemeen was, aan heilwenschen, gedichten, welkomgroeten en jaarschriften ontbrak het geenszins.

We telden er met de vleet. Aan het gemeentehuis prijkte het volgend jaarschrift: "De raad viert en wenscht U burgervader Joseph Coppens en uw gezellin geluk." Aan de kerk: "Ontsluit u gewijde deuren, laat 't edel paar bij Jezus altaar, uwe schat van zegeningen, nederknielen." In de kerk, hoogaltaar: "Que vos bénédictiones Sauveur Jésus, descendente sur ces nobles époux. In het dorp bij M. Beeck: "L. Beeck vormt voor u edel huwelijkspaar, vurige wenschen." Bij M. Van Noyen: "Burgemeester Coppens en zijne echtgenote, gravin Valentina de Beaurain, leven hier jaren in ware vreë en geluk."

Het was rond 4 ure, als men de feestelingen aan de grens van het dorp ging verwelkomen. De prachtige stoet, samengesteld uit een zestal wagens en verscheidene lieve groepen, was langsheen de groote baan van Waelhem naar Mechelen geschaard. Het schepencollegie en raadsheren verwelkomden de echtelingen, die met een vierspan uit Mechelen kwamen aangereden.

De jonge juffrouw Schelkens deed eene roerende toespraak en overhandigde de edele volksvrienden een prachtige bloemenruiker. Na deze eerste verwelkoming reed men naar het gemeentehuis, alwaar nogmaals het jeugdige echtpaar geestdriftig welkom werd toegeroepen. Thans bracht men een bezoek aan de kerk. Hier was het de E.H. Hendrickx, onderpastoor, die den Heer Burgemeester en zijn gade hartelijk welkom toeriep. Na deze plechtigheid in Gods tempel, zette de stoet zich opnieuw in beweging en trok men langs het dorp, om de versiering der woningen in ogeschouw te nemen.

Alom op den optocht werden de feestelingen door de inwoners en de toeschouwers luidruchtig en hartelijk toegejuicht. Iedereen heeft bij deze schoone verwelkoming kunnen bestatigen hoe innig de verkleefdheid is der Waelhemsche bevolking aan hunne gevierden burgervader en hoe zeer zij zijne edele gade waardeeren.

Moge het edel paar lange jaren heilvol slijten, in het midden dezer brave bevolking tot welzijn en voorspoed der werkzame gemeente.

Wij kunnen onmogelijk sluiten zonder eene bijzondere hulde te brengen aan de ijvervolle feestcommissie, die niets verwaarloosd heeft, om deze heerlijke ontvangst te doen gelukken. Met de inwoners van Waelhem herhalen wij nogmaals den zoo menigwerf herhaalden kreet:

Leven de edele echtelingen baron Coppens en zijn gade Mevrouw de gravin de Beaurain!

Vroeger en nu

De Koning Albertstraat ter hoogte van Slagerij Gina

Florus, de vondeling

Tussen 1642 en 1674 werden in Roosendael minstens drie vondelingen aangetroffen. Een van hen was Florus Vanderheijden.

Over hem zijn we tamelijk goed geïnformeerd dankzij allerlei archiefstukken die in 1999 door Jos Serneels in de kijker werden gesteld. Dit artikel is gebaseerd op de opzoekingen die hij daarover verrichtte.*

In Mechelen bevond de vondelingenschuif zich in de Heilige-Geestkapel (Onder den Toren)

Het te vinden leggen van een kind was een gebruik dat veel voorkwam, vooral in tijden van onzekerheid en economische crisis. In Mechelen en andere steden bestonden tot in de 19e eeuw vondelingenschuiven waar een moeder haar jonge baby anoniem kon achterlaten. Hoewel het gebruik over het algemeen op weinig goedkeuring kon rekenen, vond men het nog altijd beter een kind te vinden te leggen dan het te doden of van honger te laten omkomen.

Moeders die van de vondelingenschuif geen gebruik wensten te maken, lieten hun kind meestal achter op een plaats waar het gemakkelijk opgemerkt werd. De familienamen die de kinderen bij hun doopsel kregen, verraden niet zelden de omstandigheden waarin ze aangetroffen werden: Portaal, Kerkstoel, Vrijdag, Bervoets,...

Soms werd bij het kind een herkennings-teken achtergelaten. Dat kon bijvoorbeeld een briefje, een in twee gescheurde speelkaart of een heiligenprentje zijn dat eventueel moest toelaten het later te identificeren.

IN ROOSENDAEL GEVONDEN

Dat Florus' moeder in februari 1642 het domein Roosendael uitkoos om haar baby achter te laten, mag op zijn minst merkwaardig heten. De zusters verbleven sinds 1585 met heel hun hebben en houden in hun refuge in Mechelen omdat de abdij in 1578 tijdens de godsdienstoorlogen vernield was. Er bestonden wel plannen om de abdij opnieuw op te richten, maar de definitieve heropbouw was nog niet uit de startblokken. In 1642 was het abtiedomein een desolaat gebied waar de oude gebouwen grotendeels in puin lagen.

De kans om hier een achtergelaten kindje aan te treffen, lijkt dan ook eerder klein, tenzij er in en rond de abdij toch nog wat activiteit was. Blijkbaar was dat het geval. De kloosterhoeve werd bevolkt door een aantal knechten en het gebouw dat nu het 'Pesthuis' genoemd wordt, was ingericht als een woonst voor een aantal lekenzusters die over hun eigendom waakten. Het zijn die zusters geweest die het jongetje ontdekten. Ze schatten dat hij op dat ogenblik tussen de twee en drie maanden oud moet geweest zijn.

van Roosendael

IN WALEM GEDOOPT EN UITBESTEED

Toen het jongetje gevonden werd, wist men uiteraard niet of hij al dan niet gedoopt was. Om geen risico te nemen, heeft men wellicht een nooddoop uitgevoerd. Dat gebeurde volgens de parochieregisters van Walem op 19 februari 1642. Daar staat hij ingeschreven als Florus Van Waver. Wie hem deze naam gegeven heeft, weten we niet.

Alleszins niet zijn peter en meter, want dat waren Egidius de Hase en Anna Laureijs. De naam Van Waver verwijst waarschijnlijk naar het grondgebied van Sint-Katelijne-Waver omdat hij daar gevonden werd.

Merkwaardig is wel dat het doopsel van Florus twee keer ingeschreven werd. De tweede keer met de familienaam Vandenheijden en met dezelfde peter en meter. De reden van die naamsverandering wordt niet aangegeven en zal waarschijnlijk voor altijd een raadsel blijven. Maar we weten wel dat hij met deze naam (meestal gespeld als Vanderheijden) verder door het leven zal gaan.

Toen de zusters Florus ontdekten, verwittigden ze onmiddellijk de abdis. Afgevaardigden van de lokale overheid kwamen ter plaatse om de nodige vaststellingen te doen. De schepenen van Sint-Katelijne-Waver vroegen aan de zusters om het kind nog één nacht bij te houden. De volgende dag zouden ze het komen halen.

Maar toen puntje bij paaltje kwam daagden ze niet op. De drossaard ging er wel mee akkoord het kind voor zijn opvoeding uit te besteden aan een vrouw uit Walem die vijf gulden per maand zou ontvangen. Haar naam wordt nergens vermeld.

Jan 10	Kampelberch.	Anne	Jurie	anne Bachier	
" 15	De Soer	Marie	Nicolas	Elisab Lucas	
" 25	Doom	Anne	Jean	anne Vancoot	
1642					
Jan 10	Vandeweerde	Catherine	Jean	Elisab Vanbulck	
Feb 10	frans	Jurie	Martin	luth. Maubert	alias Mantem. in secunda liste.
" 19	Vandenheijden	Florent	N. N.	N. N.	alias Van Waver. comme precedent enfant trouve.
April 7	Verlinden	Catherine	Jurie	Marie Auctomach.	
" 7	Doom	Jeanne	Jean	anne Vancoot	
" 8	Vandebrende	Jeanne	Concil	Jeanne aulver	
" 10	Mesmalber	Marie	Jurie	Marie Vanbulck.	
1643					

Bladzijde uit het register "Ancien Etat Civil de la commune de Waelhem".

Onder het jaartal 1642 en achter 19 februari lezen we de namen: Florent Vandenheijden.

Waar de namen van zijn onbekende ouders moeten komen staan de letters N.N.

In de rechterkolom staat: "alias Van Waver, comme precedent enfant trouve", wat verwijst naar zijn vorige doopakte en doopnaam.

WIE GAAT DAT BETALEN?

Dergelijke uitbesteding bij een pleegmoeder of een pleeggezin was een veel voorkomende praktijk. Het aanvaarden van een vondeling gebeurde meestal niet belangeloos. De pleegouders streken immers een vergoeding op en als het kind oud genoeg was kon het als werkkraft worden ingeschakeld.

Maar wie moest deze vijf gulden per maand ophoesten? Walem noch Katelijne wilden er voor opdraaien. Volgens die van Walem, behoorde Roosendaal tot Sint-Katelijne-Waver en moesten ze daar hun verantwoordelijkheid opnemen. Die van Sint-Katelijne-Waver wezen op hun beurt op het feit hij in Walem gedoopt en uitbesteed was.

In afwachting van een definitieve oplossing, besloot de abdis van Roosendaal de maandelijkse bijdragen voorlopig voor rekening van de abdij te nemen. Voorlopig, want ook de zusters hadden niet de bedoeling om te blijven betalen. Zo ver ging hun bezorgdheid om die kleine Florus nu ook weer niet.

Ondertussen bestookten Walem en Katelijne elkaar met juridische procedures om hun gelijk te halen. De abdis begon stilaan haar geduld te verliezen. Op 21 april 1642 richtte ze een verzoekschrift tot de kanselier van de Raad van Brabant om van de onderhoudskosten ontlast te worden. Maar het zal nog tien maanden duren voor er wat licht in de zaak komt.

Op 26 februari 1643 komt het tot een minnelijke schikking. Walem en Katelijne zullen ieder de helft van het onderhoudsgeld betalen tot een van beide partijen zijn gelijk kan bewijzen. Dat kan natuurlijk nog een procedureslag van lange adem worden, maar voor Roosendaal betekende het alleszins dat de abdij vanaf dat ogenblik niet langer hoefde bij te dragen.

Er zijn geen documenten waaruit blijkt dat deze zaak een definitieve oplossing heeft gekregen. Walem en Katelijne schijnen zich bij de minnelijke schikking te hebben neergelegd. In de rekeningen van de Heilige-geestmeesters van Walem zijn de betaalde bedragen voor de vondeling terug te vinden tot 1656. Daarna werden blijkbaar geen betalingen meer gedaan. Florus was toen 14 jaar en oud genoeg om zelf de kost te verdienen.

EEN EDELMOEDIG MAN

Of Florus ooit beseft heeft wat er allemaal omtrent zijn persoontje te doen was, weten we niet. Toch heeft hij tijdens zijn leven een edelmoedige daad gesteld die daar wel kan op wijzen. In 1674 werd andermaal een vondeling achtergelaten aan de poort van de intussen heropgebouwde abdij.

Deze keer was het een meisje dat op 21 augustus in Walem gedoopt werd. De peter was niemand minder dan Florus Vanderheijden en aan hem dankte ze ook haar naam. Ze groeide op als Florentia Vanderheijden (later ook gespeld als Verheijden). Haar peter was op het ogenblik van haar doopsel 32 jaar en nog ongehuwd.

Op 26 mei 1678 trad Florus in de Sint-Katelijnekerk te Mechelen in het huwelijk met Agnetis Teens. Uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren. Het tweede kind, geboren op 19 juli 1681, leefde slechts twee dagen. Drie weken na de bevalling overleed ook de moeder. In april 1682 hertrouwde hij met Elisabeth Neefs. Ze kregen vier zonen, waarvan de jongste geboren werd in 1692. Het jaar daarna, op 24 mei, wisselde Florus het tijdelijke voor het eeuwige.

Bron: "De vondeling in de abdij Rozendaal. Geding (proces) tussen Sint-Katelijne-Waver en Walem over de aanvaarding van het kind", Jos Serneels sr, Sint-Katelijne-Waver, 1999

"Het Cremerieke".

Het Cremerieke van "Peeseke", gelegen op de hoek van de Lange Zandstraat en de Pastorijstraat kennen waarschijnlijk velen onder ons nog als de plaats waar je lekkere ijsjes kocht. Bij Albert gaan de herinneringen nog verder terug in de tijd ...

Het Cremerieke in de dertiger jaren, een jeugdclub avant la lettre.

Het was gelegen in de Pastorijstraat, op de hoek met de Lange Zandstraat, en werd gerund door "Sooi Van de kwiet" (Sooi Liekens) en zijn vrouw Anna. In de zomer zag men hem als ijsventer met paard en kar door het dorp zijn ronde doen. Zijn echtgenote Anna deed de winkel die ook ingericht was als verbruikszaal.

Dit zaaltje was eigenlijk een creche voor de grotere kinderen. Er waren toen geen jeugdverenigingen en waar konden we anders naartoe met onze zondagse pree.

In de winter konden we er ons verwarmen en stond er een Russisch biljartje waarop we om de beurt konden spelen. Er lagen ook weekblaadjes voor kinderen die we konden lenen omdat we die thuis niet hadden. Het ging er steeds vrolijk aan toe onder het waakzame oog van Anna.

't Cremerieke was ook voornamelijk in de zomer een rustpunt voor de wandelaars die van de grote of kleine heide of van "Pirard" (dit was de naam die de Walemnaars voor het domein Roozendael gebruikten) terug kwamen. Zo gingen er enkele jaren voorbij, totdat er een patronaat werd gebouwd, dat ook dienst deed als cinema. Zo kwam het dat ons zondagnamiddagbezoek werd geruild voor de zondagavond. We waren nog te jong om op café te gaan en we voelden ons beter in de cremerie waar we dan een kaartje legden en onze eerste pintjes dronken.

Anna speelde soms met ons mee en verloor regelmatig, doch dit maakte haar kregelig en dikwijls zette ze ons dan aan de deur met de woorden: *"het is al laat genoeg, en ik verbruik hier mijn licht en vuur voor jullie en dan verlies ik op de koop toe nog mijn winst aan jullie."* ... maar ik denk dat ze de volgende zondag weer tevreden was om ons terug te zien. Aan dit alles kwam echter een einde door het uitbreken van de oorlog.

Gedurende 10 jaar, van 1930 tot 1940, waren wij er zeer trouwe klanten...

Ik denk nu soms nog aan Anna, die een echte onthaalmoeder was voor ons als grotere kinderen, en aan de Sooi die later nog grafmaker was. Daardoor had ik wegens mij beroep als beeldhouwer nog regelmatig contact met hen.

 av

1900: 120 jaar geleden

In 1900 wordt voor het eerst de menselijke stem met de radio overgebracht, wordt het radioactieve Radon ontdekt, de bloedgroepen A, O, B en Ab en ontdekte dat de gele koorts overgebracht wordt door muggen. In Parijs wordt de vijfde wereldtentoonstelling geopend. Vooral nieuwigheden zoals elektriciteit en film trekken veel belangstelling, de metro is nog een blijvende herinnering aan deze grote tentoonstelling en als onderdeel van deze wereldtentoonstelling was er de opening van de tweede Olympische zomerspelen. Dichterbij in België, neemt het parlement de wet op het ouderdomspensioen aan, en bij een brand in de dokken van Hoboken vallen er honderden doden. En in Walem wordt er heel wat gefeest, de klassieke ongelukken en.... lees zelf maar!

9 april 1900 - Gazet van Mechelen : Waelhem. - Luisterrijk festival.

Deze gemeente richt een luisterrijk festival in. Op Zondag 24 juni a. s. , ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan der fanfarenmaatschappij "Concordia", met de ondersteuning van het gemeentebestuur.

Een warme oproep wordt gedaan aan de Fanfaren- en Harnoniemaatschappijen van den omtrek. De bijtredingen moeten voor 20 Mei geschieden. De ingeschreven maatschappijen zullen zich op Zondag, 24 Juni 1900, om 11 ure voormiddag, stipt vereenigen aan de Waelhembrug, om vandaar stoetsgewijs naar het Gemeentehuis te gaan, waar de plechtige ontvangst zal geschieden.

Het bestuur zal zich verstaan, voor wat aangaat de schrijversrechten. De volgende premiën zullen verlot worden: 100 fr.- 75 -50 -25 -25 - 25 frank

4 april 1900 - Gazet van Mechelen : Uit Waelhem, bij Mechelen

Verleden Maandag 16 dezer (2e Paaschdag) hebben wij alhier eene der beste en schoonste feestavonden bijgewoond welk Van Peene's kring gedurende zijn één jaar bestaan hebben gegeven. Het was waarlijk te betreuren dat het weder zoo slecht was waardoor het volk zoo weinig is komen opkomen. Natuurlijker spel hebben wij zelden gezien op buitengemeenten en de vertolking van beide opgevoerde stukken. Eene misgreep en Influenza was dan ook prachtig.

Voorals Koolbak uit het eerstgenoemd stuk, was een onverbeterlijke gendarm, en vele gemeenten zouden er fier op mogen zijn zoo eenen wetsbeschermer te bezitten. Ook Kapmans, met zijn genevertronie, behaalde een welverdiend succes. Jan de knecht van Tonnelaar en deze laatste konden moeilijk betere kroegbazen voorstellen, terwijl onze twee jonglieden Felix en Wantje een waarlijk schoon paartje uitmaakten.

Wat burgemeester Goedhart betreft, deftiger burgemeester kon men niet wenschen.

In één woord, zij die Eene misgreep hebben vertolkt, halen eer van hun werk. Proficiat, mannen! Moe en vooruit!

Wat Influenza betreft, dit is een lachsucces van't begin tot het einde geweest en herhaalde applaus en biseering hebben dan ook getoond dat de rolvervullende personen zich goed van hunne taak hebben gekweten. Bravo, Stockmans, gij waart onverbeterlijk in uwen rol van tamboermajoor en simpel soldaat, als uw gerokte kapitein, de fijne Trees, het bevel gaf.. .

in onze dagbladen

En Vliegenier, dien polderboer, wie zag er ooit een betere type?

Hulde aan u ook Leentje, gij vooral toonde dat ge Toneel verstaat en de toekomst is aan u. Wat geestige Baget, he!

Waarlijk die feestavond zal nog lang in eenieders geheugen blijven, en hen die ons de gelegenheid verschaften kennis te maken met zulke lieve en boeiende toestanden, zijn onze oprechte dank toegewezen.

Dat diegenen welke verleden Maandag belet waren, het zich eenen plicht achten aanstaanden Zondag, 22e dezer, te gaan zien en allen zullen overtuigd wezen dat "VAN PEENE'S KRING" met zijn knap bestuur en moedige leden veel beloven voor later.

Een Waalhemsch toeschouwer

4 mei 1900 - Gazet van Mechelen : Voerman verloren.

Dat paard en kar in't zoek geraken is pas eenige weken geleden gebeurd, doch nu is het juist het omgekeerde.

Dinsdagavond rond half negen, bleef een hoog opgestapelde wagen met hooi zoolang nabij den depot der grenadiers alhier vertoeven, dat de geburen hierop de aandacht inriepen van de politie. Een onderzoek werd ingesteld en inderdaad, paard, wagen en koopwaar wachtten te vergeefs op den geleider.

Het gerij behoorde toe aan een koopman van Waelhem. Men was genoodzaakt alles in bewaring te stellen totdat meneer de voerman wederkeerde van ... zijn herbergbezoek.

Woensdagmorgen bleek de trouwe knecht nog altijd op zoek. Vierde hij nu ook het Meifeest? Dit kunnen we niet bevestigen.

Hij zal maar aardig staan zien bij zijne wederkomst te Waelhem!

9 mei 1900 - Gazet van Mechelen : Stoomtram.

De tram werd dus Zondag ingehuldigd zonder trommel of fluit. Hij vertrok reeds Zondag morgen vroeg aan St. Annakapel in onze gemeente en was heel gevlagd, ook te Terhagen Rumpst, Waelhem en zelfs Mechelen waren een aantal vlaggen gehe-schen tot verwelkoming der reizigers van de eerste trams.

Daar het Waelhemkermis was, is er gansch de dag veel volk geweest, zoodat de tram voor den eersten dag goede zaken zal gedaan hebben.

11 mei 1900 - Gazet van Mechelen : Waelhem : Verbod van doorgang op de brug

De minister van financiën en Openbare werken laat weten dat de doorgang voor voetgangers, paarden en rijtuigen zal verboden zijn op de brug van Waelhem (beneden Neeth) gedurende 3 dagen, van 14 Mei tot 16 Mei 1900 ten einde werken uit te voeren om het draaien der brug te verzekeren.

21 juli 1900 - Gazet van Mechelen : Een oud mensch verdronken.

Verleden Maandag, tijdens het verschrikkelijk onweder dat alsdan boven onze stad en omstreken woedde is er aan de brug van Waelhem een oud vrouwtje van omstreeks 70 jaar door de wind in het water gesmeten en verdronken.

28 november 1900 - Gazette van Brugge : Waelhem.

Zondag avond rond 7 ure, viel alhier eene alleen wonende vrouw, 80 jarige weduwe Van Damme, in hare woning met eene brandende petroleumlamp van de trappen.

Op een oogwenk was de arme vrouw door vlammen omringd. Om het slachtoffer ter hulp te komen moesten de geburen de huisdeur inbeuken.

't Slachtoffer was reeds zoo ijselijk verbrand dat zij weldra, te midden van de ijselijkste pijnen, den geest gaf.

O die petrool! wees toch voorzichtig!

2 december 1900 - Gazet van Mechelen: Uit Waelhem

De leerlingen der kostschool tot opleiding voor den handel, vreemde talen, steno en dactylographie, vierden verleden Zaterdag 24 dezer, het feest van hunnen geëerden heer Bestuurder , M Butaye.

Omstreeks middag had de heer Bestuurder het kasteel Koorenhof verlaten en toen men hem bij zijne terugkomst omtrent 5 ure ontwaarde, loste men gewerschoten in alle richtingen. Na de gelukwenschingen zijner geachte familie te hebben ontvangen, begaf hij zich te midden zijner leerlingen, te dien einde in de studiezaal verenigd.

Na de "Brabaconne" gespeeld te hebben werden 4 redevoeringen door verschillende leerlingen in evenveel talen uitgesproken. Intusschen werden hem de verschillende geschenken, waarbij een in zilver, aangeboden.

Bewogen beantwoordde de heer Directeur op al de redevoeringen en bedankte in roerende woorden zijne leerlingen voor al die blijken van achting en toegenegenheid. Om 6 ure, groot diner (gala) voor de leerlingen. Om 8 ure bracht de fanfaremaatschappij, onder voorzitterschap van den heer Notaris Van Gerven, eene Serenade aan den feesteling; en om 9 ure 's avonds had er eene voorstelling plaats bestaande uit openingstuk voor piano, viool en clarinet, daarna twee comediestukjes, één in 't Vlaamsch en één in 't Fransch, phonografische gesprekken, lichtvoorstellingen enz. , dit alles uitgevoerd door de leerlingen der kostschool.

Dit laatste deel van het feest werd niet enkel met de vertegenwoordigheid der bijzonderste ingezetenen, maar ook door de geestelijken der gemeente vereerd. Ook den dorpeelingen was toegang verleend tot het uitgestrekte park van het prachtig kasteel Koorenhof, waarin genoemde kostschool gehouden wordt.

Een soldatenverhaal

De strijd van een Duitse soldaat - *Het eerlijke, intieme, soms verwarrende, soms ontroerende verhaal van luitenant Julius Schödensack van de Duitse keizerlijke marinier infanterie over zijn oorlog in België. De ambities, de idealen, de kameraadschap, de ontgoocheling, de twijfel, de ontmoediging, het fatalisme en de hoop, de gruwel en de verwachte dood. Het regiment krijgt zijn vuurdoop tijdens de slag om Antwerpen, het aanvallen van het Walemfort en de strijd om de rivier de Nete. Hij ligt in de buurt van Houthulst tijdens de eerste slag om Ieper en leidt de aanslag in de Noordzeeduinen op 11 november 1914. Tijdens deze aanval wordt luitenant Julius Schödensack en een belangrijk deel van zijn peloton verpletterd door Franse artillerie. Zijn oorlog duurde 98 dagen. Hij schreef 120 verrassend eerlijke brieven en briefkaarten aan zijn vrouw en familie*

Julius begon zijn correspondentie in Holtenau bij Kiel en stopte noodgedwongen omdat hij dood was, in Lombartsijde op 11 november 1914. Hij schreef zijn missiven in een piepklein geschrift, een mengelvorm van Sütterlin en Fraktur. Hij vraagt zijn vrouw om zijn brieven zorgvuldig te bewaren omdat hij ze wil gebruiken voor een dagboek bij zijn terugkeer in de "Heimat". Hij neemt dan ook geen blad voor de mond als het gaat om bloedige details, plunderingen ("requirieren") en zijn ongezouten mening over de Belgen (ein "Hundenvolk")

Door de details in zijn brieven is het mogelijk de 3e compagnie op de hielen te volgen. Censuur was er blijkbaar niet. Alle steden worden genoemd, alle gevechten. De slag om het fort van Walem, de bezetting van Antwerpen, zijn inkwartiering in Sint Michiels Brugge in het huis van Huib Hoste, de verschillende verplaatsingen van het regiment naar en in België.

Julius en Clara Schödensack

We zien hoe deze streng Calvinistische officier, die in augustus met zijn bataljon triomfantelijk door Kiel paradeerde, een maand later snakt naar een propere kwetsuur om aan de "Hölle" te ontsnappen. Hoe hij blijkbaar de Duitse propaganda ter verdediging van zijn gruweldaden slikt. Het verhaal van de franc tireurs in Leuven, het uitsteken van de ogen van de Duitse gewonden door Belgische vrouwen wordt door hem niet in vraag gesteld.

Hier vertelt hij de val van het fort van Walem, de strijd aan de Nete en de dood van zijn mede-luitenant Tuletz en gefreiter Ziegler.

Brief 9 Tiburgshoek, 3 km ten noorden van Walem, 7-10-1914

Mijn lieve Klaartje!

Hoewel ik eigenlijk dringend tijd nodig heb voor mijn rust, wil ik je de gebeurtenisvolle dagen van de laatste tijd beschrijven. Jouw beide lieve brieven van 28 en 30 september zijn in mijn bezit. Ik wou dat ik ze voor het gevecht van 5 oktober had gehad. Dan zou ik sterker geweest zijn en meer standvastigheid gehad hebben. Ik was op. Ik beefde. Met mijn laatste krachten heb ik in het gevecht van 5 oktober gestreden, ik alleen, onder de bescherming van de Alwijze, de Algoedmoedige en de Algenadige. Details zal ik je later aan de hand van mijn oorlogsdagboek beschrijven, dat grote gaten vertoont omdat ik sinds 1 oktober nauwelijks genoeg tijd had om het bij te houden en mijn geheugen mij door de constante opwindning in de steek laat. (In de linker marge: ik ben in orde)

Ik geloof dat ik je de laatste vanuit Mechelen geschreven heb op 30-9-14. Op 30-9 kwam de melding dat het sterke fort van Walem, dat ons bijna 8 dagen met granaten bestookt had, eindelijk gevallen zou zijn. Daarover waren wij weer verheugd. Luitenant Capelle ging op patrouille en geraakte tot aan het fort. Het bleef rustig. De opmars van de troepen moest nog op dezelfde dag beginnen. Voorzichtigheidshalve werd er nog een officierspatrouille uitgestuurd; luitenant Engelen. Hij geraakte tot op ca 500 meter van het fort. Dat was ondertussen weer sterk bemand. Twee pantsertorens waren plotseling weer intact. Hij raakte zwaargewond en bleef in een granaatkuil liggen. (Wie kon naar hem toe gaan? Of: Waar kon hij naartoe?) Het fort opende dan weer een moordend vuur op onze stellingen. Een hogere officier-dokter bood aan om hem desondanks te gaan halen. Hij werd gehaald en gered.

Wij moesten weer op ongeveer 800 m. (van deze pagina ontbreken sommige regeleinden) ten zuiden van het fort in stelling gaan en daar een nacht in de stromende regen doorbrengen. We werden letterlijk overspoeld met granaten, schrapnel en geweervuur en groeven ons haastig achter een K--- in. Een marinier die zich oprichtte hoewel dat hem verboden was, kreeg een dodelijk schot. De volgende morgen verstomde het vijandelijk vuur. We trokken ons slechts 500 meter terug naar het kasteel Scheppershof. De hele dag woedde een hevig artilleriegevecht. Onze kapitein had net zijn stoel verlaten, toen die door schrapnelkogels getroffen werd. Eindelijk om 5 uur daarna: ik sta op onze standplaats in het kasteel Scheppershof en daar waait een witte vlag aan de zuidkant van het fort. Vier ruiters komen dwars door het terrein op ons afgereden. De ruiter rechts draagt de witte vlag.

*De officieren van de 3e compagnie:
Fischer, Schulze-Höing, Schödensack
Tuletz, Hövermann*

Eindelijk, eindelijk! De kanonnen die acht dagen bij ons dood en verderf gezaaid hebben, moeten nu zwijgen. In vervoering liep ik door de prachtige kasteeltuin en verspreidde het nieuws. Tegen de avond marcheerden wij dan naar het fort. De hemel baadde in het avondrood. Een uniek stemmingsbeeld. Daarbij kwam dat heerlijke, schilderachtige landschap. Wij kwamen aan de zuidkant van het fort. Daar kwamen de gevangenen van het fort naar buiten: een kolonel, 6 officieren en 188 manschappen trokken in een volmaakte colonne aan ons voorbij met geweren en getrokken sabels. Het was indrukwekkend. Na hun mars werden hun wapens afgenomen en werd hun een eervolle aftocht op Germaanse wijze toegestaan. We gingen dan naar de noordkant van het fort. Wat een ogenblikkelijke wending! We werden plots weer overspoeld met granaten en schrapnel die vanuit een vijandelijke stelling ten noorden van de rivier de Nete kwamen.

We drukten ons tegen de achterkant van een muur. Ik had geluk. In groep liepen we ongeveer 300 meter tot achter de eerste huizen van het dorp Walem. Tegen de avond verstomde het vijandelijk vuur. We kwartierden ons in aan de zuidelijke rand van het dorp W. De volgende dag was een zondag; ik besefte het niet eens. 's Morgens om 9 uur begon weer een hevig vijandelijk artillerievuur. Het fort van Walem en de noordelijke en zuidelijke rand van het dorp Walem werden onder vuur genomen. Wel honderd keren heb ik een Weesgegroeetje gebeden! De granaten en schrapnel sloegen in op de straat. De K1 begon een mars door de straat; een granaat was ingeslagen in hun kwartier. Om de 10 minuten kwamen stukken van ons huis los en de glassplinters vlogen door onze kamer.

Zo bleven wij 8 uren lang onbeweeglijk. Tegen 5 uur 's middags hield het vuren op. Eindelijk kwam het verlossende bevel: wij mochten ons en ons terugtrekken. Wat een verlossing door deze verleidelijke woorden! De terugtocht, waarvoor ik vooraf mijn gepatrouilleerd had, verliep weer zonder verliezen. In Walem werd later een artillerieofficier die vanuit een kerktoeren observaties deed, gekwetst. Drie mariniers haalden hem naar beneden en wilden hem naar een kelder brengen. Aan de ingang van de kelder sloeg een granaat in. Alle vier dood. Ze lagen in het naburige huis van ons peloton.

Wij trokken ons terug naar het kasteel Galgenberg. In de namiddag kwam dan eindelijk het bericht dat ons regiment in Mechelen (Malines) gekazerneerd zou worden. Wij trokken onmiddellijk weg. Eindelijk, eindelijk hoopten wij op rust, nadat wij sinds 2/9 ononderbroken in de voorste linie gestaan hadden.

Hoe kunnen troepen dat überhaupt uithouden? In de grotere troepeneenheden zoals in Frankrijk en Rusland krijgen de troepen na een verblijf in de eerste linie altijd enkele dagen rust, wat voor de gespannen zenuwen dringend nodig is. 's Nachts om 3 uur werden we weer gealarmeerd. De volgende dag (5/10) wilden we fatsoenlijk uitrusten. Dan kwam het verschrikkelijke, namelijk het bevel om de brug over de Nete ten noorden van Walem onder alle omstandigheden te bestormen, "kost wat kost". Als voorbeeld werden ons andere regimenten gesteld, waarvan slechts 1/3 van de mensen in leven gebleven waren en die toch overwonnen hadden. Ik had direct het gevoel dat de bestorming van de Nete-brug een onding zou zijn: de brug was afgebroken en de overkant sterk door vijanden bezet. Onder vijandelijk vuur moesten onze geniesoldaten een brug bouwen waarover wij dan naar de overkant moesten stormen.

Vooraan de ijzeren K3 VIII SB. De opmars begon 1u30 op voorhand. Om 3 uur bereikte de K3 het fort van Walem. Peloton Höverman met kapitein Schulze-Hoing slingerde zich door het dorp en bezette de rechterkant van de brug maar bleef ongeveer 200 meter van de oever verwijderd. Peloton Tuletz zou in groep door het dorp W tot achter de laatste huizen van het dorp trekken om dan de linkerkant van de brug te bezetten. Hij bereikte echter slechts de hoofdstraat aan de noordelijke rand. Daar kreeg hij een schot in de knie. Intussen geraakte ik met mijn manschappen die zich ook in groep tussen de brandende huizen slingerden achter de noordelijke rand van het dorp. Daar vond ik nog drie groepen van het peloton Tuletz zonder leiding.

De soldaten van het regiment trekken door Walem dorp nadat het fort gevallen is.

De kogels floten door de hoofdstraat, waar wij nog doorheen moesten. Ik nam een kort besluit. Twee groepen zette ik links van de brug in, de anderen en de groepen van het peloton Tuletz renden naar de linker oever van de Nete. We geraakten zonder verliezen tot aan de dijk van de ongeveer 30 meter brede Nete. Aan de andere kant stonden twee machinegeweren; wij hadden er geen. Nu begon het waken.

De vijand had zich aan de andere oever tot de tanden ingegraven. Wij lagen onderaan de helling van de dijk die door de natuur was gevormd. Aan de andere kant gingen zwarte kepi's als marionetten omhoog en omlaag met daartussen een schot. Het waren zeker Engelsen of Fransen, want ze mikten beter dan wat we van de Belgen gewoon waren. Die schoten bijna allemaal te hoog.

De kogels troffen bijna allemaal de bovenkant van onze dijk. Bovendien moest ik twee uren wachten tot de K1 mij eindelijk versterking bood. In mijn linie waren 13 gesneuvelden, 1 onderofficier, 5 vermisten en ongeveer 20 gewonden. Mijn vertrouwde Ziegler, die als afstandsschatter met mij werkte, kreeg een schot door het hoofd; zijn hersens puilden er uit en ik kon er mij toe brengen te bevelen dat niemand hem mocht helpen. Hij bloedde dood in enkele seconden. Hij was mijn gezel niet meer omdat ik hem wegens ziekte had moeten laten aflossen.

Hij was een dappere en schrandere krijger wie niets ontging en die altijd rustig bleef. Hij begeleidde mij voortdurend op mijn patrouilletechten en heeft mij kranig beschermd. Ik mis hem met een bezwaard hart.

Toen mij het bericht van de dood van luitenant Tuletz bereikte, moest ik mij uit alle macht vermannen om niet in te storten. Wij zijn vrienden. Hoofdonderwijzer Fischer is niet in de compagnie; hij rijdt met de regimentstrein (?). Met Hövermann kom ik niet zo goed overeen als met Tuletz. Wij vertrouwden elkaar alles toe. Je weet wat het voor mij betekent om met mijn gesloten karakter een vriend te vinden.

Bij elke patrouilletecht, bevel of andere gevaren namen wij afscheid met een handdruk met een ernstig vragende blik: "Kom jij ook terug, vriend?" En welke vreugde straalde uit onze ogen als wij elkaar terug zagen. Elke avond die we samen konden doorbrengen, praatten we een uurtje op onze stromatrassen over onze diepste gevoelens, waardoor we elkaar recht hielden. Nu spreken onze kameraden over de arme Tuletz.

In hoeverre is hij dan arm? Hij vond een snelle dood. Eerst een schot in de knie dan in de schouder en het hoofd en daarbij nog verwondingen door granaatsplinters. Wij weten niet wat ons nog te wachten staat; hij weet het! Plichten had hij als vrijgezel in een vaste aanstelling met 6 bedienden niet. Geen vrouw en kind die op zijn thuiskomst wachtten.

Zijn naaste familielid is een broer, bouwmeester Richard Tuletz uit Labaun in Opper-Silezië. Hij was katholiek. Desondanks begrepen wij elkaar in elk opzicht. Ik heb nu weer tot de enige machtige Trooster, de algoede God (gebeden?) die jouw en mijn gebeden tot nu toe verhoord heeft. De volgende morgen drong het water tot in onze stelling, zodat wij terug moesten.

Wij bevinden ons nu ten noorden van de Nete. De vijand werd aangevallen in z'n linker flank en heeft zich blijkbaar teruggetrokken tot achter de binnenste gordel van forten van Antwerpen. 51 Groot geschutsmateriaal werd buitgemaakt.

Ik sluit nu af. De rest is in Gods hand.
Hartelijke groeten en kussen.

Je trouwe Julius.

Bron: Gilbert Goutsmits : "1914- Letters from a lieutenant of the German Imperial , Marine Reserve - 1st Imperial Marine Infantry Regiment" (vertaling Johan Vandeweerd)

 hr

INHOUD	
Editoriaal	3
Theodoor en Joseph Coppens d'Eeckenbrugge	4
Vroeger en nu	9
Florus, de vondeling van Roosendaal	10
Het cremerieke	13
1900: 120 jaar geleden in onze dagbladen	14
Een soldatenverhaal	17